

STRESZCZENIE

Celem rozprawy jest przedstawienie znaczenia migracji międzynarodowych w procesie wchodzenia na rynek pracy oraz dorosłość w ujęciu socjalizacyjnym.

Przejście z edukacji do zatrudnienia (*school-to-work transition*) coraz bardziej rozciąga się w czasie (Furlong 1992, Hodkinson 1996, Hillmert 2002), tworząc odrębną fazę w cyklu życia i kariery (Hillmert 2002). Makrospołeczne uwarunkowania oraz indywidualne decyzje tworzą proces poszukiwań własnej tożsamości na rynku pracy, który przebiega na różne sposoby (Sackmann i Wingens 2003, Brzinsky-Fay 2007). W rozumieniu Międzynarodowej Organizacji Pracy (ILO 2009), pełne wejście na rynek pracy powiązane jest ze stabilnością zatrudnienia lub subiektywnie odczuwaną satysfakcją. W badaniu tego procesu ważne jest uchwycenie obiektywno-subiektywnych czynników warunkujących tranzycję. Stabilizacja zawodowa to jeden z czynników warunkujących osiągnięcie tradycyjnie rozumianej dorosłości, obok zakończenia edukacji, wyprowadzki z domu rodzinnego oraz założenia rodziny (Settersen 2007).

Dzięki przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej (UE) w 2004, młodzi Polacy zyskali możliwość swobodnego przemieszczania się w ramach jednolitego rynku UE, jak również podejmowania legalnej pracy w krajach, które stopniowo otwierały swoje rynki pracy. Praca zagranicą stała się nieodłącznym elementem procesu wchodzenia w dorosłość określanym jako *rite de passage* (Eade i in. 2007). W literaturze dotyczącej motywów oraz uwarunkowań społeczno-ekonomicznych podejmowania decyzji o wyjazdach zarobkowych za granicę brakuje informacji o znaczeniu migracji w procesach przechodzenia z edukacji do zatrudnienia. Dotychczasowe badania koncentrowały w dużej mierze na perspektywie kraju przyjmującego. Mało miejsca poświęca się osobom z doświadczeniami pracy zagranicą w pierwszym etapie ścieżki zawodowej, które dalszą drogę realizują w Polsce.

W ujęciu teoretycznym, główną ramą wykorzystywaną w rozprawie jest socjalizacja refleksyjna Margaret Archer (2015) jako element zmiany społecznej we współczesnych społeczeństwach. Socjalizacja rozumiana jest tutaj jako proces ciągły przebiegający poprzez przyjmowanie coraz bardziej złożonych ról społecznych, nakładających się na siebie w biografiami społecznych jednostek

Rozprawa opiera się na metodologicznym podejściu mieszanym (*mix-method*) złożonym z dominującej i mniej-dominującej metody. Mniej dominującą metodą będzie ilościowa analiza danych zastanych surowych z badania POLPAN oraz Bilans Kapitału Ludzkiego (BKL). Dominującą metodą jest jakościowe badanie podłużne (QLS) (Neale

i Flowerdew 2003, McLeod i Thomson 2009), które uwzględnia czas jako zmienną wyjaśniającą przebieg zarówno tranzycji z edukacji do zatrudnienia, jak również proces osiągnięcia dorosłości. Przeprowadzono 44 wywiady z 30 osobami, w tym dwukrotnie rozmawiano z 14 osobami. Badani w swoich pierwszych doświadczeniach na rynku pracy podejmowali pracę zagranicą. W momencie badania osoby te legitymowały się wyższym wykształceniem.

Niniejsza rozprawa doktorska ma przynieść odpowiedzi na cztery **pytania badawcze**: (1) Jaką rolę we wchodzeniu w dorosłość pełnią migracje międzynarodowe, ze szczególnym uwzględnieniem wchodzenia na zagraniczny rynek pracy? (2) W jaki sposób migrujący i nie-migrujący Polacy wchodzi na rynek pracy? (3) Jak profil społeczno-demograficzny migrujących determinuje wchodzenie na rynek pracy? (4) Jakie kompetencje pozyskują migranci w procesie wchodzenia na rynek pracy?

Do każdego z powyższych pytań założono **hipotezę**: (1) Migracja sprzyja socjalizacji przez całe życie (Archer 2015). Migracja może być wzmocnieniem istniejących markerów wchodzenia w dorosłość: zakończenia edukacji, pełnego wejścia na rynek pracy, wyprowadzki z domu oraz założenia rodziny; (2) Migranci, w odróżnieniu od nie-migrantów, będą się charakteryzować bardziej dynamiczną ścieżką wchodzenia na rynek pracy powiązaną z większą liczbą prac i częstszymi przerwami pomiędzy pracami; (3) Wchodzenie na rynek pracy będzie uwarunkowana posiadanym kapitałem kulturowym (rozumiane jako wykształcenie własne, wykształcenie rodziców, charakter doświadczenia zagranicą). Im młodsza kohorta wiekowa, edukacja częściej będzie się przeplatać z pracą; (4) Migranci pozyskują zagranicą kompetencje społeczne niezbędne do wejścia dorosłość.

Studia migracyjne niedostatecznie wykorzystują instrumentarium definicyjne oraz dorobek badań nad młodymi. Badacze zagadnień związanych z osiągnięciem dorosłości oraz wchodzeniem na rynek pracy nie doceniają natomiast w wystarczającym stopniu dorobku studiów migracyjnych w badaniach nad młodymi migrantami. Rozprawa ta ma na celu przyczynienie się do integracji tych dwóch dyscyplin.

Słowa kluczowe: wchodzenie na rynek pracy, socjalizacja, migracje międzynarodowe, młodzi dorośli